

عرفی شدن دین

تألیف

آية الله جعفر سبحانی

از انتشارات مؤسسه امام صادق علیه السلام

فهرست نویسی پیش از انتشار توسط: مؤسسه امام صادق علیه السلام

سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ -

عرفی شدن دین / تألیف جعفر سبحانی - قم: مؤسسه امام صادق علیه السلام،

۱۴۲۶ ق. = ۱۳۸۴

۷۶ ص. - (سلسله مسائل جدید کلامی؛ ۴) ISBN: 964-357-207-2

کتابنامه به صورت زیرنویس.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱. دنیوی گرای ۲. تجدد. الف. مؤسسه امام صادق علیه السلام. ب. عنوان.

۲۱۱/۶

ع ۲ س / ۸ / ۲۷۴۷ BL

عرفی شدن دین

نگارش ♦ آیه الله جعفر سبحانی

چاپخانه ♦ مؤسسه امام صادق علیه السلام

چاپ ♦ اول

تاریخ ♦ ۱۳۸۴ / ۱۴۲۶ هـ

تعداد ♦ ۲۰۰۰

ناشر ♦ مؤسسه امام صادق علیه السلام

Email: pub@imamsadeq.org

www.imamsadeq.org

مرکز پخش: قم - میدان شهدا، کتابفروشی توحید

۷۷۴۵۴۵۷ و ۲۹۲۲۳۳۵

فهرست مطالب

پیش گفتار

دین الهی و دین عرفی ۱۱

فصل نخست

نظریه عرفی شدن دین

- الف . در تبیین مفاهیم ۱۶
- ب . تبیین مصادیق ۱۷
- ج . رسوم و آداب در قضاوت ها ۱۸
- مفهوم نخست از عرفی شدن ۱۹
- الف . عقلانی شدن باورها ۲۰
- عقاید اسلامی بستر این نظریه نیست ۲۲
- ایمان به امور غیبی ۲۴
- ب . عقلایی شدن احکام رفتاری ۲۵
- عرفی شدن دین نفی دین است ۳۰
- عرفی شدن فقه یا سپری شدن عمر دین ۳۳
- بیت العدل جدید ۳۵

فصل دوم

سکولاریسم یا عرفی شدن دین و فقه

درآمد.....	۳۷
مفهوم دوم عرفی شدن.....	۴۲
یادآوری نکاتی چند.....	۴۴
عوامل و زمینه‌های بروز سکولاریسم در غرب.....	۴۹
۱. آموزه‌های کتاب مقدس.....	۴۹
۲. تفسیر متفکران و قدیسان مسیحی.....	۵۰
۳. فقدان نظام سیاسی و اجتماعی در اناجیل.....	۵۱
۴. فساد در دستگاه کلیسا.....	۵۲
۵. مخالفت با علم و دانش.....	۵۳
۶. علم گرایی بیش از حد.....	۵۴
سکولاریزم یا عرفی شدن دین.....	۵۵
۱. قانون گذاری از آن خداست.....	۵۷
امضایی بودن برخی از قوانین.....	۶۰
تحلیل امضایی بودن برخی از قوانین.....	۶۱
منطقة الفراغ شرعی چیست؟.....	۶۵

۶۵	تحلیل
۶۸	تعیین احکام پول، توسط احکام عرفی
۶۸	پاسخ
۷۱	عمل به قیاس، نشانه عرفی بودن دین
۷۲	پاسخ
۷۳	خاتمیت یا عرفی بودن دین؟
۷۴	پاسخ
۷۵	ارزشیابی نظریه عرفی شدن دین

دین الهی و دین عرفی

بررسی‌های باستان‌شناسی و انسان‌شناسی نشان می‌دهد که دین، همزاد انسان است، و از لحظه‌ای که برای بشر، زندگی اجتماعی و تمدن شناخته شده، دین نیز با آن همراه بوده است، ولی باید توجه نمود دین الهی را دو بخش تشکیل می‌دهد:

أ. اعتقادات

ب. احکام

در بخش نخست، تکیه‌گاه دین الهی بر براهین عقلی است، البته در مواقعی که عقل و خرد حق داورى دارد، از این جهت، در تمام شرایع آسمانی، در مورد اعتقادات، از داورى‌های خرد بهره گرفته‌اند و علمى به نام کلام پدید آمده است، البته این بدان معنی نیست که در مورد اعتقادات هیچ‌گاه از دلیل نقلی بهره گرفته نمی‌شود، بلکه مقصود این است که پایه اعتقادات را براهین عقلی تشکیل می‌دهد، و نقل هم بیانگر نوعی از ادراکات عقلی است.

در بخش دوم، که همان احکام است، زندگی انسان در شرایع، بالأخص شریعت اسلام، از بدو تولد تا روزی که ندای حق را لبیک می گوید تحت برنامه ای درآمده و همگی از جانب خدا به رسولان الهام شده و همگان باید از آن پیروی کنند، و گرایش به داوری های دیگر از نظر قرآن، حکم جاهلی است که باید از آن دوری جست:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾^(۱)

«آیا داوری جاهلیت را می خواهند؟ چه کسی بهتر از خدا برای کسانی که اهل یقین باشند، داوری می کند؟»

شریعت آسمانی، فیض الهی است که از دوران نوح^(۲) سرازیر جامعه بشری شده و پیامبران با شرایع مختلف (حسب نیازها) به سوی بشر اعزام شده اند و همگان باید از آن پیروی نمایند.

شریعت اسلام، شریعت خاتم و جاودانه است، همچنان که کتابش، مانند پیامبرش، خاتم و جاودانی است و هدایت گری آن، مربوط به زمان خاصی نبوده و به حکم اینکه بازگو کننده درخواست های فطری است، با بشر تا روز رستاخیز همراه خواهد بود.

البته در مسأله خاتمیت پرسش‌های فراوانی هست که محققان اسلامی پیرامون آنها، بحث‌های مفصل و گسترده‌ای نموده‌اند و ما در کتاب «خاتمیت» که به زبان فارسی و در کتاب «مفاهیم القرآن» که به زبان عربی نوشته شده‌اند، تمام پرسش‌های موجود را پاسخ گفته و به تحلیل آنها پرداخته‌ایم. آنچه در این رساله کوچک در اختیار شما قرار می‌گیرد، نقد يك اندیشه غربی است که عمر شرایع را پایان یافته دانسته و می‌خواهد خردورزی یا خرد جمعی را به نوعی با يك خزندگی خاص جانشین شریعت سازد و در این مورد، از عباراتی چون عرفی شدن دین و نظائر آن بهره می‌گیرد.

شگفت اینجاست که طراحان این نوع مباحث روزگاری جوانان زبده انقلاب و پرچمدار اسلام و انقلاب اسلامی در مراکز علمی و دانشگاه‌ها بودند ولی اکنون به خاطر يك رشته مسائل سیاسی و مقطعی، نظریاتی را مطرح می‌کنند که اگر دقت کنند، نوعی فاصله گرفتن از دین و هویت ملی و تاریخی و حتی گذشته فردی خود آنهاست که به هیچ وجه نمی‌توانند آن را توجیه کنند.

مؤسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق (ع) که مرکز تخصصی کلام اسلامی است برای روشن ساختن اذهان جوانان، درباره این نوع افکار، رساله‌های کوچکی را به شرح زیر چاپ و منتشر کرده است:

۱. هرمنوتیک یا علم تفسیر متون مقدس.

۲. پلورالیسم یا تعددگرایی.
۳. دین سالاری و آزادی (دموکراسی).
۴. الهی بودن یا عرفی شدن دین.
۵. آزادی بیان و اندیشه و ارتداد.

مؤسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق علیه السلام با نشر این رساله‌ها خواهان سعادت جوانان عزیز و بازگشت کسانی است که به علل روحی و روانی از مراکز دینی دور شده‌اند، و اگر در لابلای سخن، جمله‌ای دور از عاطفه به سمع مبارکشان برسد، با بزرگواری ما را عفو کنند.

نویسنده این سطور، دوران کهولت را می‌گذرانند، و تنها انتظار او این است کسانی که با این نویسنده از طریق نوشته‌هایش ارتباط داشته‌اند، او را با دعای خیر بدرقه سازند، و طلب مغفرت نمایند.

جعفر سبحانی

قم - مؤسسه امام صادق علیه السلام

۱۳۸۴/۳/۲۷ هـ. ش

برابر

۱۱ جمادی الأولى ۱۴۲۶ هـ. ق